

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, доцента Кравченка Івана Олександровича – на дисертацію Невядовського Владислава Олеговича «Адміністративно-правові засади здійснення контролю за якістю вищої освіти в Україні», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність обраної теми дослідження. Якість освіти – надзвичайно складна категорія: філософська, політична, управлінська, педагогічна, економічна. Вона визначає якість життя як окремого індивідуума, так і суспільства в цілому, оскільки характеризується не лише кількістю здобутих знань і навичок професійної діяльності, але й якістю особистісного, світоглядного, громадянського розвитку кожної особистості. Уявлення про якість освіти та її змістове наповнення не є статичними. Вони віддзеркалюють певну історичну епоху, рівень духовного і технологічного розвитку суспільства. Якісна освіта всіх громадян є основою для створення омріяного людством якісного і справедливого суспільства, що споконвіку слугувало своєрідним дороговказом розвитку нашої цивілізації. Якісна освіта здатна змінити нас самих і наше світосприйняття, оточуючу реальність та майбутнє. З огляду на зазначене вище, цілком справедливим буде відзначити, що дисертаційне дослідження Невядовського Владислава Олеговича «Адміністративно-правові засади здійснення контролю за якістю вищої освіти в Україні» є актуальним, своєчасним та таким, що здатне вирішити низку проблем теоретичного та практичного характеру у відповідній сфері.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до: «Стратегії реформування системи державного нагляду (контролю)», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.12.2017 р. № 1020-р; «Стратегії реформування державного управління України на 2022–2025 роки», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.07.2021 р. № 831-р; Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020-2024 роки, затвердженої наказом

Міністерства внутрішніх справ від 11.06.2020 р. № 454; Пріоритетних напрямків наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на 2015–2019 рр., схвалених Вченою радою Харківського національного університету внутрішніх справ 24.04.2015 р., комплексних науково-дослідних тем Харківського національного університету внутрішніх справ: «Законотворча та законодавча діяльність в Україні» (номер державної реєстрації 0113U008189), «Реалізація та удосконалення адміністративного законодавства України» (номер державної реєстрації 0113U008197). Тема дисертації затверджена рішенням вченої ради Харківського національного університету внутрішніх справ (протокол № 12 від 26 листопада 2019 р.).

Робота будується на комплексному, системному підході, характеризується відповідним рівнем наукових узагальнень. Здобувач використав численні наукові праці фахівців з філософії, загальної теорії держави та права, теорії управління та адміністративного, податкового, фінансового права, конституційного, інформаційного, цивільного, господарського, міжнародного, інших галузевих правових наук, а також логіки, мовознавства, соціології та ряду інших галузей знань. Високий ступінь наукової обґрунтованості і достовірності результатів дослідження забезпечено, крім цього, використанням ряду загальнонаукових та спеціальних методів пізнання – діалектичного, формально-логічного, порівняльно-правового, історичного, логіко-семантичного, системно-структурного, соціологічного, статистичного, моделювання та ін., а також значного емпіричного матеріалу, зокрема узагальнень практичної діяльності органів державної влади щодо здійснення контролю за якістю вищої освіти в Україні.

Наукова новизна отриманих результатів визначається тим, що в дисертації комплексно визначено сутність та розкрито особливості адміністративно-правових засад здійснення контролю за якістю вищої освіти в Україні, що лягло в основу вироблення відповідної концепції, а також пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення адміністративного

законодавства.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано сформулювати власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем щодо адміністративно-правових засад здійснення контролю за якістю вищої освіти в Україні.

На особливу увагу заслуговують наступні положення, висновки, рекомендації та пропозиції, що викладені в цій дисертації, які найбільш наочно демонструють її наукову новизну, теоретичну та практичну значущість:

- вперше обґрунтовано, що поняття вищої освіти як об'єкта контролю доцільно розглядати: а) у широкому розумінні, як особливу, стандартизовану, регульовану державою та засновану на положеннях законодавства сферу суспільної діяльності, що пов'язана із забезпеченням отримання людьми спеціальних знань, вмінь та навичок відповідно до нормативно встановлених ступенів та рівнів; б) у вузькому розумінні, як сукупність спеціальних знань, вмінь, навичок, духовних та моральних цінностей, які надаються людині у визначеному нормативно-правовими актами та регульованому державою порядку (с.26);

- наголошено, що міжнародні документи в галузі освіти здебільшого закріплюють базові вимоги щодо незалежності, доступності освіти, відсутності в її контексті будь-яких форм дискримінації, державних заходів із забезпечення вказаних стандартів. Фактично подібні міждержавні положення встановлюють перелік ключових стандартизованих вимог до сектору освіти, які держава повинна контролювати та постійно забезпечувати їх неухильне дотримання і реалізацію у вищих та інших навчальних закладах країни. Крім того, положення окремих міжнародних документів спрямовано на формування аналогічних стандартів контрольної діяльності держави, у

тому числі пов'язаної із контролем якості вищої освіти. Таким чином, як засади контролю якості вищої освіти в Україні міжнародні акти безперечно мають важливе, але не першочергове значення, так як декларують абстрактні вимоги до освітньої галузі та міри її державного регулювання, але в більшості випадків не витлумачують порядок реалізації цих вимог (с.96);

- узагальнено, що межі контролю за якістю вищої освіти виражено у сформованих та визначених відповідно до предмету контролю: 1) юридичних інститутах та механізмах контрольної діяльності, направленої на забезпечення дотримання вимог та стандартів якості вищої освіти; 2) широті повноважень суб'єктного складу контролю за якістю вищої освіти в Україні; 3) визначених та сформованих на основі законодавства адміністративних та інших формах та методах контролю за якістю вищої освіти (с.158);

- з'ясовано, що видами контролю за якістю вищої освіти в Україні на сьогоднішній день виступають: 1) державний контроль; 2) самоврядний та громадський контроль; 3) міжнародний контроль у форматі участі суб'єктів міжнародного права в оцінюванні якості вищої освіти в Україні (с.222);

- доведено, що необхідним є грамотне поєднання ідей єдиного освітнього європейського простору з національними освітніми традиціями. Більшість провідних європейських країн позитивно ставляться до формування і розвитку єдиного європейського освітнього простору. Задля цього держави приймають активну участь у міжнародній співпраці з питань вищої освіти, впроваджують на національному рівні відповідні міжнародні стандарти і практики, забезпечують визнання на своїй території іноземних документів про вищу освіту та надання дозволів на освітню діяльність зарубіжних вищих шкіл тощо. Разом із тим, кожна із держав має свою специфіку управління сферою вищої освіти, зокрема щодо ліцензування та (або) акредитації закладів вищої освіти, обумовлених їх історичним досвідом та національною культурою. Культивування національних традицій у сфері вищої школи є важливою умовою збереження культурної ідентичності

населення (с.313);

- аргументовано, що з огляду на те, що для отримання ліцензії ліцензіат має виконати усі ліцензійні умови, дуже важливо щоб вони були прозорими та чіткими (однозначними). Однак, аналіз положень чинних Ліцензійних умов не дозволяє впевнено говорити про те, що вимоги щодо зазначених умов є однозначними та прозорими. І яскравим прикладом цього є норма Ліцензійних умов про те, що «забезпеченість комп'ютерними робочими місцями, лабораторіями, полігонами, обладнанням, устаткуванням, що необхідні для виконання освітніх програм, обґрунтовується окремим документом з наданням розкладу їх використання та розрахунків достатності. При цьому враховується комп'ютерна техніка із строком експлуатації не більше восьми років. Забезпеченість навчальних аудиторій мультимедійним обладнанням повинна становити не менше ніж 30 відсотків». Проблема полягає у тому, що не зрозуміло як саме і ким має здійснюватися перевірка реального виконання ліцензіатом даної ліцензійної умови (с.317).

У дисертації сформульовано й інші цікаві та корисні положення та висновки.

Дискусійні, спірні положення та зауваження.

Однак, як і при дослідженні будь-якої складної і нової теоретичної проблеми, в зазначеному дисертаційному дослідженні міститься чимало спірних, незгоджених і не зовсім обґрунтованих положень, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямами подальшої розробки даної проблеми.

1. Так, досліджуючи методологічні засади здійснення контролю за якістю вищої освіти в Україні здобувачу варто було виокремити окремий підрозділ, присвячений характеристиці стану дослідження проблематики здійснення контролю за якістю вищої освіти. Зазначене, на моє переконання, дозволило б зробити більш змістовні висновки та якісніше обґрунтувати необхідність проведення наукового дослідження у даному напрямку.

2. Заслуговує на увагу те, що дисертантом було здійснено

класифікацію суб'єктів контролю за якістю вищої освіти (стор.159). Однак, із тексту дисертації так до кінця і не зрозуміло який саме критерій обрав автор для здійснення відповідної класифікації.

3. Враховуючи специфіку та особливості представленої у дисертаційному дослідженні проблематики було б не зайвим, якби в межах Розділу 4 дисертації автор також виділив окремий підрозділ присвячений безпосередньо вдосконаленню адміністративного законодавства у сфері здійснення контролю за якістю вищої освіти.

4. Додатково хотілося б уточнити, як саме автор пропонує «здійснити грамотне поєднання ідей єдиного освітнього європейського простору з національними освітніми традиціями. Більшість провідних європейських країн позитивно ставляться до формування і розвитку єдиного європейського освітнього простору» (стор.313). Адже аналіз тексту дисертації не дає відповіді на це запитання.

5. В ході наукового дослідження здобувач зробив низку змістовних та обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення адміністративно-правових засад здійснення контролю за якістю вищої освіти в Україні. Втім, це не означає, що зазначена проблематика є достатньо вивченою. А відтак, хотілося б уточнити думку автора з приводу того, які перспективи подальших розвідок зазначеної проблематики?

Разом з тим, зазначені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи. Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані у науково-дослідній роботі; правотворчості; навчальному процесі та практичній діяльності.

Викладене дозволяє зробити **висновок**, що дисертація Невядовського Владислава Олеговича «Адміністративно-правові засади здійснення контролю за якістю вищої освіти в Україні» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретну наукову проблему, яка має суттєве значення для науки адміністративного

права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доцент кафедри адміністративного та інформаційного права юридичного факультету Сумського національного аграрного університету;
доктор юридичних наук, доцент

Іван КРАВЧЕНКО

